

سازمان

TED Cudi Efendi Tealimhanesi

مکتبہ

MERİTONLU

08 ENİM 1988

مصحف تفسیر الفی

[برنجی دفتر]

مجموعی :

اسماعیل حق

اخطار

اسامی ذیل الیہ برابر (۸۵۰) قدر ترجمہ حالی حاوی اولشدر.

معارف نظارت مکتبہ رشیدیہ طبع اولشدر

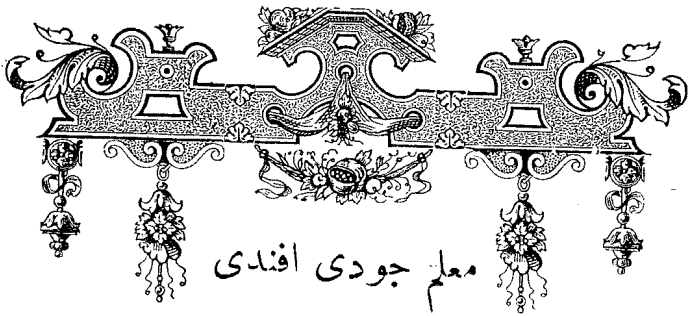

Ibnul Emir
Mahmud K
Kütüb.
No. 1996/1

استانبول

(عالم) مطبعہ سی احمد احسان وشرکائی

۱۳۱۱

معلم جودی افندی

جودی افندی نامی استانبولده ابتدا تشریح ایدن
تعاون اقلام رساله سیدر . مطالعه ایدیلان اثرلری موسی
الیهک اقتدار نظمک قدرت شاعرانه سندن زیاده اولدیغنی
کوسترمکده و ملک ادیبسی طرز قدیمه . یعنی ارانه ایتیمکده در .
منظومانی متنوع و مختلفدر . مناجاتلری ، غزللری ترک ،
عرب و عجم لسانلرنده کی اقتدار نیجه برر حجتدر . نذیل
اسمنده کی اخلاقی منظومه سی ، تحیر عنوانلی اثر حکیمانه
سی ، فرانسوزجه دن ترجمه ایتدیکی عمله شرفیسی ،
و باخصوص « وجود » اسمنده کی قصیده سیله اوغلی
حقنده کی تاریخی مرثیه سی منسوب اولدقلری اقسام ادب
آرسنده نمونه فصاحت عدینه شایسته در . بومنظومانده
اول امرده متانت ، ثبات ، وقار کی خصائل نظر دفته

معلم جودی افندی

اعدادیه ملکیه و سپس آموزگار زبان ترکی و عربی در رشدیة عسکری آن شهر شد. پس از اعلان مشروطیت، نماینده مجلس معیونان آماسیه که تازه تشکیل شده بود، شد و پس از فروپاشی آن به استانبول رفت. از ۱۹۱۲ تا ۱۹۱۳م مدرس ادبیات ترکی در اعدادیه گلنبوی و زبان ترکی در اعدادیه مرجان شد و همزمان در سلطانیة گلنبوی نیز ادبیات و فلسفه تدریس کرد. در ۱۹۱۵م به مقام مدرس ادبیات در سلطانیة بزم عالم والد انسان (مدرسه متوسطه) برگزیده شد. در ۱۹۱۷م به عضویت مجلس اسپارته درآمد و همزمان در سلطانیة بزم عالم نیز کار کرد. پس از فروپاشی مجلس اسپارته همچنان کارش را در آن مدرسه پی گرفت. در ۱۹۲۱م بازتشرسته شد. خاکجایش در گورستان غازی کوی است. او را چون سال‌های بسیار در مدارس گوناگون تدریس کرده بود، معلم جودی می‌گفتند. جودی با زبان‌های عربی و فارسی به خوبی آشنایی داشته و آقاری به نظم و نثر به این زبان‌ها نوشته است. او با زبان فرانسه نیز آشنایی داشت؛ چنان‌که منظومه‌ای از لامارتین را به نظم ترکی ترجمه کرد. در شعر از معلم‌ناجی (۱۸۵۰ - ۱۸۹۳م) و عونى ینی‌شهری (۱۸۲۷ - ۱۸۸۴م) متأثر بود. اشعارش بی‌تکلفند و بیش‌تر درون‌مایه‌هایی صوفیانه دارند. گویا دفتر اشعار جودی افندی نزد یکی از دوستانش، صدقی مرزفونی، بوده، اما روشن نیست که بر آن چه رفته است. نزدیک به چهل شعر وی در مجله تعاون اقلام که به کوشش توفیق سالونیکلی به چاپ می‌رسید و نیز شماری در پیوست ادبی پیام صبح، با نام پیام ادبی به چاپ رسیده است. از وی ترجمه‌ای دقیق و زیبا به نظم و نثر از مرثیه‌ای به عربی در مدح سلیمان قانونی از ابوالسعود عمادی به جا مانده است. از اشعار او است: «چون میغ کثیف است در این جای غرور - روشن نشود شیشه مینای غرور / کور ارچه نبیند دگران، بیند خویش - کور است همان دیده بینای غرور».

منابع:

Son asır Türk şairleri, 1/250-254; Türk dili ve edebiyatı - ansiklopedisi, 2/86; Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi, 8/80.

محمدی

جوری (ju.fi)، ابراهیم چلبی، - ۱۰۶۵/ق/۱۶۵۴م، خوش‌نویس،

(طرابزون، ۱۳۲۸ ق)؛ الطرائف والظرائف که دربرگیرنده داستان‌هایی اخلاقی است (طرابزون، ۱۳۳۱ ق)؛ لغت جودی که آخرین و برجسته‌ترین اثر مؤلف است. این اثر در توضیح کلماتی است که از زبان‌های فارسی و عربی به زبان ترکی راه یافته است. مؤلف در آن شاهدهایی منظوم و منثور از خود و دیگران آورده است (طرابزون، ۱۳۳۲ ق)؛ تسهیل الفبای عثمانی (طرابزون، ۱۳۱۲ ق) که بعدها تصاویر و اصلاحاتی بر آن افزوده شد و با نام الفبای مصور عثمانی بارها به چاپ رسیده است؛ رهبر عوامل که ساده‌نویسی الحوامل‌المع برگویی و در آموزش زبان عربی است (طرابزون، ۱۳۲۵ ق)؛ قرائت ترکیه (طرابزون، ۱۳۱۷ و ۱۳۲۷ ق)؛ آموزش‌های مقدماتی قرائت (طرابزون، ۱۳۲۷ ق)؛ تسهیل صرف عثمانی (طرابزون، ۱۳۲۷ ق)؛ درس‌های علوم دینی (طرابزون، ۱۳۲۷ ق)؛ املا و قرائت (طرابزون، ۱۳۲۷ ق)؛ تعلیم قرائت (طرابزون، ۱۳۲۸ ق).

منابع:

Son asır Türk şairleri, 1/248-249; Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi, 2/86; Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi, 8/81-82.

محمدی

جودی افندی (ju.di.afan.di)/جودی افندی مرزفونی، ابراهیم، مشهور به معلم جودی، فرزند حسین فرزند احمد فرزند مصطفی فرزند عبدالله مرزفونی، مرزفون ۱۲۶۷ - ۱۳۵۰/ق/۱۸۵۰ - ۱۹۳۱م، مدرس و شاعر عثمانی. برای این‌که او را از جودی افندی طرابزونی جدا کنند، وی را با نسبت نام زادگاهش می‌خواندند. دوساله بود که پدرش درگذشت و با مادرش به خانه پدربزرگش رفت. پس از آن‌که مادرش بار دیگر ازدواج کرد، خاله‌اش سرپرستی او را عهده‌دار شد. تحصیلاتش را در مکتبی در محله‌شان آغاز کرد و مقدمات دروسی چون برخوانی قرآن و خوش‌نویسی را فراگرفت. در پی آن دوره رشدیة را به پایان رساند و در ۱۲۹۳ ق/۱۸۷۶م برای تکمیل آموخته‌هایش به استانبول رفت. در استانبول پس از موفقیت در آزمونی مدرس زبان ترکی در رشدیة عسکری بشیکتاش (مدرسه نظام) شد. سه سال در این مقام بود و پس از آن مدرس زبان ترکی در مدرسه‌ای خصوصی به نام ترقی در سالونیک و هفت سال بعد نیز مدرس

CUMABAYEV

şiiirlerinden başka, müstakil kitap olarak eserlerinin tamamı Trabzon matbaalarında basılmıştır. **Eserleri:** *Nevadir-i Nefide* (Vilayet matbaası, 1309/1891) *Teshil-i Elifba-yı Osmani* (Serasi Matbaası 1313/1894) *El-Kenzü'l-Esna Fi Şerhi'l Esmail Hüsna* (Serasi Matbaası 1325/1907) *Rehber-i Avamil* (Mirkoviç Matbaası 1325/1907) *İmla ve Kıraat* (Meşrevet Matbaası 1327/1909) *Teshil-i Sarf-ı Osmani* (Üskünar Matbaası 1327/1909) *İlk Tâlim-i Kıraat* (Üskünar Matbaası 1327/1909) *Ulum-i Diniyye Dersleri* (1. kitap) (Mihailidi Matbaası 1327/1909) *Ulum-i Diniyye Dersleri* (2. kitap) (Mihailidi Matbaası 1327/1909) *Kıraat-ı Türkiye* (1. kitap) (İsmail Hakkı Matbaası 1327/1909) *Kıraat-ı Türkiye* (2. kitap) (Mihailidi Matbaası 1327/1909) *Kıraat-ı Türkiye* (3. kitap) (Mihailidi Matbaası 1327/1909) **Kay:** Hüsetin Albayrak, Trabzonlu Mallim İbrahim Cudi Hayatı, Eserleri, şiirleri, Kozan Ofset Ankara Hüsetin Albayrak, Kuruluşunun 100. yılında Cudibey ilkokulu, s. 28, Erol ofset, Trabzon, 1988 Hüseyin Albayrak, Trabzon Basın Tarihi 1869-1928, C.1, s.340, Türkiye Diyanet vakfı Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Ankara 1994. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son asır Türk Şairleri, i C.1, s.248, M.E Basımevi, İstanbul, 1969 Murat Yüksel, Trabzonlu Muallim İbrahim Cûdi, El-Kenzül Esna fi Şerhi'l Asma'il Hüsna, s.21. Damla Ofset İst. 1989 Mahir İz, Yılların İzi, s.59, İrfan Matbaası, İst. 1975 Abdulkadir Karahan, Muallim Cudi, V. Türkoloji Kongresinin Türk Edebiyatı Sektöründe verilen bilkidiri. (27.10.1983) H. ALBAYRAK.

CÜDİ (10. 1850-17. 9. 1931): Divan şairi, öğretmen. Amasya'nın Merzifon ilçesinin Hacı Bâli mahallesinde doğdu. Babası Merzifonlu Hüseyin Efendidir. Kendisi Muallim İbrahim Cudi Efendi diye tanındı. İki yaşında babası öldü. Dedesi tarafından büyütüldü. Küçük yaşta mahalle mektebinde Kur'an okumayı, Kur'an'la ilgili ilimleri, ahlâk ilmini ve bir hattatın da sülüs yazıyı öğrendi. Merzifon Rüşdiyesinde ve medresede okudu. 1874/75'te İstanbul'a gelip öğrenimini bitirdi. 1876'da imtihanla Beşiktaş Askerî Rüştiyesine Türkçe öğretmeni olarak atandı. Burada Nabizâde Nazım'ın hocası oldu. Üç yıl sonra Selânik'te Terakki adında yeni kurulan bir özel okula nakletti. Yedi yıl sonra Selânik İdadisinde görev aldı. Sonra Selânik Askerî Rüşdisinde Türkçe ve Arapça öğretmenliklerinde bulundu. 1908'de Amasya Mebusu seçildi. Meclisin feshinden sonra 1913'te Gelenbevi İdadisinde edebiyat, Mercan İdadisinde Türkçe okuttu. 1915'te Bezmiâlem Valde İnas

Sultanisinin edebiyat öğretmenliğine getirildi. 1917'de Isparta Mebusu seçildi. İnsanlardan kaçan, vehimli, çekingen, ilmi erdem sahibi bir kimseydi. Kaynaklarda birkaç divan dolduracak kadar şiir yazdığı, V. C. Aşkun'a göre de büyük bir divanının Merzifon'da bir hocada olduğu kaydedilmiştir. İlk şiirlerinden biri Muallim Naci ile Selânikli Tevfik'in birlikte çıkardıkları *Teavün-i Aklâm*'ın, 11. 9. 1886 tarih ve 11 numaralı sayısında; şiirlerinin bir kısmı *Peyam-ı Edebi*'de yayımlandı (1914). Eski vadiye yazılmış şiirlerine göre şairi Muallim Naci takipçisi saymışlardır. İslâmî ilimlerle, kelâm ve tasavvufu meşgul olan Cûdi, bu bilgisini ve kişiliğini şiirlerine de yansıtmıştır. **Kay:** V. C. Aşkun, Merzifon Şairleri, 1937, s. 74-87; A. Aziz Taşan, Dünden Bugüne Merzifon, İst. 1979, s. 67; İsmail Hakkı (Eldem), Muasır Şairlerimiz İst. 1891, s. 79-111; M. Cemal Kuntay, Nefais-i Edebiyye, Nazım kısmı, İst. 1913; SATŞ, 1999, 1/377-386; Ekrem Bektaş, "Cûdi Efendi, Muallim", TDVİA 8/80; TN 1/166(671); TŞ 3/1087-1093. ♦♦M. CUNBUR

CUHRUH, Asaf Talât (20. yy.): Şair. *Eseri/Şiir: Siyah Şuleler* (İst. 1944).

Kay: ÖBBŞKA 2/1027. ♦♦Yaz.Krl.

CULKUNBAY, Abdullah Kadiri (takma ad), bk. **ABDULLA Kadiri**

CUMA (âşık), bk. **MOLLA Cuma** (1854-1920)

CUMABAY uulu Abılğazi (?): Kırgızistan Manasçı. Kırgızistan'ın Koçkor bölgesinin Koçkor ayulundandı. Kendisinden derlenen Manas varyantı, El Yazmaları Bölümünde 265 numarada kayıtlıdır. **Kay:** ME 1/32. ♦♦N. YILDIZ

CUMABAYEV, Ébilmejin (1929 –): Kazakistan deneme yazarı, mütercim. Kızılorda vilayetinin Tereñözek ilçesine bağlı Tereñzek köyünde doğdu. S. M. Kirov adındaki Kazak Devlet Üniversitesinin Gazetecilik Fakültesini bitirdi (1950). 1949-1960 yılları arasında Sotsiyalistik Kazakistan gazetesinde, 1960-63 yılları arasında ise *Culdız* dergisinde ve *Kazak Édebiyeti* gazetesinde çalıştı. 1971'den itibaren Cazuvşı Matbaasının müdürlüğü görevini yürüttü. 1950'den bu yana çeşitli konularda makaleler ve deneme yazıları yazdı. Arap yazarların hikâyeler külliyyatını; K. Paustovskiy, C. Simenenko, M. Rid gibi sanatçıların bazı eserlerini Kazakçaya çevirdi. Deneme yazıları ve ter-